

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЕКСПЕРТНО-
КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР

Р. В. Мельник

ОСОБЛИВОСТІ
СУДОВО-БАЛІСТИЧНОЇ
ЕКСПЕРТИЗИ ОБ'ЄКТІВ,
ПЕРЕРОБЛЕНИХ
У ВОГНЕПАЛЬНУ ЗБРОЮ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ПОСІБНИК

Київ
«Центр учбової літератури»
2016

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЕКСПЕРТНО-
КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР

Р. В. Мельник

ОСОБЛИВОСТІ
СУДОВО-БАЛІСТИЧНОЇ
ЕКСПЕРТИЗИ ОБ'ЄКТІВ,
ПЕРЕРОБЛЕНИХ
У ВОГНЕПАЛЬНУ ЗБРОЮ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ПОСІБНИК

Київ
«Центр учбової літератури»
2016

УДК 343.983:351.753.2 (075.8)
ББК 67.51:67.52я73
М 48

*Схвалено кафедрою кримінального права та процесу
Хмельницького університету управління та права
(протокол № 3 від 17.10.2016 р.)*

Рецензенти:

Клименко Н. І. – професор юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор;
Чорноус Ю. М. – професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор.

Автор: Мельник Р. В. – головний судовий експерт відділу дослідження та сертифікації зброї лабораторії криміналістичних видів досліджень Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України, доцент кафедри цивільного, господарського та кримінального права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», кандидат юридичних наук, лауреат премії Президента України для молодих вчених.

М 48 Мельник Р. В. Особливості судово-балістичної експертизи об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю. [текст] Науково-практ. посіб. / Р. В. Мельник – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 134с.

ISBN 978-617-673-497-0

Пропонована читачеві робота присвячена дослідженню теоретичних, методичних і практичних питань, пов'язаних із криміналістичним дослідженням об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю. На основі наукових джерел визначено понятійний апарат об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю, а також розглянуто питання, що виникають у процесі її сертифікації, і запропоновано класифікацію зазначеної категорії зброї. Досліджено механізм слідоутворення на гільзах і снарядах, зроблено детальний опис об'єктів, що вилучають під час ОМП, запропоновано перелік запитань, які необхідно вирішувати при дослідженні об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю. Розглянуто особливості ідентифікації за слідами на стріляних гільзах і снарядах; особливості функціонування балістичного обліку, його переваги та недоліки, шляхи їх усунення.

Науково-практичний посібник адресований курсантам, студентам, магістрам, аспірантам, ад'юнктам юридичних навчальних закладів, науково-педагогічним працівникам та працівникам правоохоронних органів.

УДК 343.983:351.753.2 (075.8)
ББК 67.51:67.52я73

ISBN 978-617-673-497-0

© Мельник Р. В., 2016.
© Центр учбової літератури, 2016.

УДК 343.983:351.753.2 (075.8)
ББК 67.51:67.52я73
М 48

*Схвалено кафедрою кримінального права та процесу
Хмельницького університету управління та права
(протокол № 3 від 17.10.2016 р.)*

Рецензенти:

Клименко Н. І. – професор юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор;
Чорноус Ю. М. – професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор.

Автор: Мельник Р. В. – головний судовий експерт відділу дослідження та сертифікації зброї лабораторії криміналістичних видів досліджень Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України, доцент кафедри цивільного, господарського та кримінального права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», кандидат юридичних наук, лауреат премії Президента України для молодих вчених.

М 48 Мельник Р. В. Особливості судово-балістичної експертизи об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю. [текст] Науково-практ. посіб. / Р. В. Мельник – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 134с.

ISBN 978-617-673-497-0

Пропонована читачеві робота присвячена дослідженню теоретичних, методичних і практичних питань, пов'язаних із криміналістичним дослідженням об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю. На основі наукових джерел визначено понятійний апарат об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю, а також розглянуто питання, що виникають у процесі її сертифікації, і запропоновано класифікацію зазначеної категорії зброї. Досліджено механізм слідоутворення на гільзах і снарядах, зроблено детальний опис об'єктів, що вилучають під час ОМП, запропоновано перелік запитань, які необхідно вирішувати при дослідженні об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю. Розглянуто особливості ідентифікації за слідами на стріляних гільзах і снарядах; особливості функціонування балістичного обліку, його переваги та недоліки, шляхи їх усунення.

Науково-практичний посібник адресований курсантам, студентам, магістрам, аспірантам, ад'юнктам юридичних навчальних закладів, науково-педагогічним працівникам та працівникам правоохоронних органів.

УДК 343.983:351.753.2 (075.8)
ББК 67.51:67.52я73

ISBN 978-617-673-497-0

© Мельник Р. В., 2016.
© Центр учбової літератури, 2016.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПОЛОЖЕННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТІВ, ПЕРЕРОБЛЕНИХ У ВОГНЕПАЛЬНУ ЗБРОЮ	6
1.1. Поняття об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю, у судовій балістиці	6
1.2. Класифікація об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю, у судовій балістиці	24
РОЗДІЛ 2. СУДОВО-БАЛІСТИЧНА ЕКСПЕРТИЗА ОБ'ЄКТІВ, ПЕРЕРОБЛЕНИХ У ВОГНЕПАЛЬНУ ЗБРОЮ, ТА НАПРЯМИ ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ	40
2.1. Особливості механізму утворення слідів на гільзах і снарядах, стріляних з об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю	40
2.2. Криміналістичне дослідження конструктивних особливостей об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю	54
2.3. Ідентифікація гільз і снарядів, стріляних з об'єктів, переробле- них у вогнепальну зброю	67
ВИСНОВКИ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	82
ДОДАТКИ	97

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПОЛОЖЕННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТІВ, ПЕРЕРОБЛЕНИХ У ВОГНЕПАЛЬНУ ЗБРОЮ	6
1.1. Поняття об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю, у судовій балістиці	6
1.2. Класифікація об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю, у судовій балістиці	24
РОЗДІЛ 2. СУДОВО-БАЛІСТИЧНА ЕКСПЕРТИЗА ОБ'ЄКТІВ, ПЕРЕРОБЛЕНИХ У ВОГНЕПАЛЬНУ ЗБРОЮ, ТА НАПРЯМИ ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ	40
2.1. Особливості механізму утворення слідів на гільзах і снарядах, стріляних з об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю	40
2.2. Криміналістичне дослідження конструктивних особливостей об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю	54
2.3. Ідентифікація гільз і снарядів, стріляних з об'єктів, переробле- них у вогнепальну зброю	67
ВИСНОВКИ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	82
ДОДАТКИ	97

ВСТУП

З кожним роком зростає кількість злочинів пов'язаних із застосуванням вогнепальної зброї. В Україну постійно ввозяться нові зразки зброї іноземного виробництва у тому числі нарізної короткоствольної, мисливської, спортивної тощо. За останні роки спостерігається значне зростання кількості злочинів із застосуванням перероблених стартових і газових пістолетів, пістолетів та револьверів, призначених для відстрілів набоями, спорядженими металевими снарядами не смертельної дії іноземного виробництва.

В експертній практиці найбільш поширені перероблені стартові пістолети «ZORAKI», «ATMACA», «KRAL», «BLOW» виробництва Туреччина, перероблені газові пістолети «WALTER SUPER P – 35», «VALTRO mod. 85 COMBAT» та «ROHM RG – 88» виробництва (Німеччина).

Станом на 1 січня 2016 р. на обліку в Центральній кулегільзотетці Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру (ДНДЕКЦ), МВС України зареєстровано 866 нерозкриті злочини (у тому числі вбивства, нанесення тяжких тілесних ушкоджень, розбійні напади), учинених із використанням перероблених стартових і газових пістолетів, а також пістолетів і револьверів, призначених для відстрілів набоями, спорядженими металевими снарядами «несмертельної дії». Так, якщо у 2005 році на обліку перебувало лише чотири нерозкриті злочини, то в 2006 р. – 13, 2007 р. – 28, 2010 р. – 82, 2011 р. – 121, 2012 р. – 130, 2013 р. – 148, та 2014 р. – 198, 2015 р. – 234.

Особливо широкого розповсюдження, що перебувають у вільному продажі пістолети виробництва Туреччина, які згідно маркувальних позначень класифікуються як сигнальні (стартові). Такі пістолети потрапляють через кордон без проведення належної сертифікації відповідними органами.

Спрощена конструкція пістолетів зі зйомною ствольною втулкою, доступна ціна та можливість їх вільного придбання громадянами у неспеціалізованих торговельних закладах зумовлюють попит на дану модель зброї серед різних верств населення. Особливості конструкції таких пістолетів, зокрема ствола, зумовлюють швидку та технічно нескладну переробку з категорії сигнальних у вогнепальну зброю. Найчастіше переробка полягає у простому викручуванні заглушки з дульної частини каналу ствола звичайним побутовим інструментом без внесення незворотних змін, а в деяких випадках заміною ствола, після чого зразок набуває ознак вогнепальної зброї.

ВСТУП

З кожним роком зростає кількість злочинів пов'язаних із застосуванням вогнепальної зброї. В Україну постійно ввозяться нові зразки зброї іноземного виробництва у тому числі нарізної короткоствольної, мисливської, спортивної тощо. За останні роки спостерігається значне зростання кількості злочинів із застосуванням перероблених стартових і газових пістолетів, пістолетів та револьверів, призначених для відстрілів набоями, спорядженими металевими снарядами не смертельної дії іноземного виробництва.

В експертній практиці найбільш поширені перероблені стартові пістолети «ZORAKI», «ATMACA», «KRAL», «BLOW» виробництва Туреччина, перероблені газові пістолети «WALTER SUPER P – 35», «VALTRO mod. 85 COMBAT» та «ROHM RG – 88» виробництва (Німеччина).

Станом на 1 січня 2016 р. на обліку в Центральній кулегільзотетці Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру (ДНДЕКЦ), МВС України зареєстровано 866 нерозкриті злочини (у тому числі вбивства, нанесення тяжких тілесних ушкоджень, розбійні напади), учинених із використанням перероблених стартових і газових пістолетів, а також пістолетів і револьверів, призначених для відстрілів набоями, спорядженими металевими снарядами «несмертельної дії». Так, якщо у 2005 році на обліку перебувало лише чотири нерозкриті злочини, то в 2006 р. – 13, 2007 р. – 28, 2010 р. – 82, 2011 р. – 121, 2012 р. – 130, 2013 р. – 148, та 2014 р. – 198, 2015 р. – 234.

Особливо широкого розповсюдження, що перебувають у вільному продажі пістолети виробництва Туреччина, які згідно маркувальних позначень класифікуються як сигнальні (стартові). Такі пістолети потрапляють через кордон без проведення належної сертифікації відповідними органами.

Спрощена конструкція пістолетів зі зйомною ствольною втулкою, доступна ціна та можливість їх вільного придбання громадянами у неспеціалізованих торговельних закладах зумовлюють попит на дану модель зброї серед різних верств населення. Особливості конструкції таких пістолетів, зокрема ствола, зумовлюють швидку та технічно нескладну переробку з категорії сигнальних у вогнепальну зброю. Найчастіше переробка полягає у простому викручуванні заглушки з дульної частини каналу ствола звичайним побутовим інструментом без внесення незворотних змін, а в деяких випадках заміною ствола, після чого зразок набуває ознак вогнепальної зброї.

Дані пістолети, дозволяють проводити постріли патронами калібру 9 мм Р.А., спорядженими гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії (Терен – 3Ф, ПНД – 9П, Терен – 3П, Форт – Р, АЕ – 9 тощо) або саморобними патронами шляхом встановлення шротини діаметром близько 6,2 мм у холості (шумові) набої. При цьому швидкість польоту снарядів при стрільбі саморобними набоями складає 300 м/с, внаслідок чого пістолети мають достатню питому кінетичну енергію стріляних куль для ураження людини і відносяться до категорії нестандартної вогнепальної зброї.

Незважаючи на це, актуальним залишається проблема пов'язана з криміналістичним дослідженням об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю, вирішення яких потребує не лише теоретичного осмислення, а й практичного спрямування. Так, не вирішеними залишаються окремі питання щодо розпізнавання цієї зброї за слідами на стріляних гільзах, вирішення якої неможливе без знання слідів частин зброї на гільзах, які залишає зазначена зброя, визначення їх системи й моделі та інші проблеми ідентифікації зазначеної категорії зброї. Якісному проведенню судово-балістичних експертиз перешкоджає відсутність затвердженої у встановленому порядку методики дослідження об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю.

Дані пістолети, дозволяють проводити постріли патронами калібру 9 мм Р.А., спорядженими гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії (Терен – 3Ф, ПНД – 9П, Терен – 3П, Форт – Р, АЕ – 9 тощо) або саморобними патронами шляхом встановлення шротини діаметром близько 6,2 мм у холості (шумові) набої. При цьому швидкість польоту снарядів при стрільбі саморобними набоями складає 300 м/с, внаслідок чого пістолети мають достатню питому кінетичну енергію стріляних куль для ураження людини і відносяться до категорії нестандартної вогнепальної зброї.

Незважаючи на це, актуальним залишається проблема пов'язана з криміналістичним дослідженням об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю, вирішення яких потребує не лише теоретичного осмислення, а й практичного спрямування. Так, не вирішеними залишаються окремі питання щодо розпізнавання цієї зброї за слідами на стріляних гільзах, вирішення якої неможливе без знання слідів частин зброї на гільзах, які залишає зазначена зброя, визначення їх системи й моделі та інші проблеми ідентифікації зазначеної категорії зброї. Якісному проведенню судово-балістичних експертиз перешкоджає відсутність затвердженої у встановленому порядку методики дослідження об'єктів, перероблених у вогнепальну зброю.